

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025

ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. α.

1 – α

2 – β

3 – β

A1. β.

παρ' ἧν: αναφέρεται στην όδόν

ὕπέρ ᾧν: αναφέρεται στα παραφράγματα

B1. Ο κυριότερος εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο Πλάτωνας παρουσιάζει το θέμα του μύθου είναι φυσικά η αλληγορία. Η όλη εικόνα του σπηλαιίου και των δεσμών δεν είναι παρά μια συνεχής μεταφορά ή παρομοίωση (ἀπείκασον τοιούτω πάθει), με την οποία ο φιλόσοφος επιχειρεί να αναδείξει την κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι πολίτες που δεν έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση. Το ρήμα ἀπεικάζω :Απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή/σύγκριση. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφήγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαιίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία. Οι δεσμώτες, δηλαδή, βρίσκονται στο κατώτερο στάδιο γνώσης, στην εικασία (Ἰδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῇσιν σπηλαιώδει) και είναι αδύνατον να αντικρύσουν την αλήθεια εξαιτίας των δεσμών τους που τους υποχρεώνουν να βλέπουν μόνο μπροστά (ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένους, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὁρᾶν). Μάλιστα, βλέπουν από την παιδική τους ηλικία σκιές αντικειμένων που τις εκλαμβάνουν ως τη μόνη πραγματικότητα (ἐωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιᾶς) και οι φωνές που ακούν θεωρούν ότι παράγονται από τις σκιές. Συνεπώς, οι δεσμώτες ζουν στην πλάνη και στην άγνοια και έτσι τίθεται το ζήτημα της παιδείας και της απαιδευσίας από μέρος του Πλάτωνα (παιδεία καὶ ἀπαιδευσία). Με τις λέξεις αυτές ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαιίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψη παιδείας). Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών (424a): τροφή γὰρ καὶ παίδευσις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ, καὶ αὗτὴ φύσεις χρησταὶ τοιαύτης παιδείας ἀντιλαμβάνομεναι ἔτι

βελτίους τῶν προτέρων φύονται [: γιατί η καλή εκπαίδευση και η ανατροφή, αν διατηρείται, γεννά καλές φύσεις, και πάλι οι χρηστές αυτές φύσεις, όταν λάβουν μια τέτοια ανατροφή, θα γίνουν ακόμη καλύτερες από τις προηγούμενες –μετάφραση Ι. Γρυπάρης]. Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό; Γι αυτό, μόνο μόλις λυθούν από τα δεσμά τους μπορούν να ανέβουν προς την έξοδο της σπηλιάς και ν' αντικρίσουν το φως του ήλιου, έτσι και οι πολίτες μπορούν μόνο μέσω της παιδείας να ξεφύγουν από τα δεσμά της άγνοιας και να κατακτήσουν ολοένα και υψηλότερα επίπεδα γνώσης και αντίληψης, φτάνοντας κάποιοι από αυτούς μέχρι και στη θέαση της Ιδέας του Αγαθού. Προαιρετική αναφορά στους συμβολισμούς για το σπήλαιο και τα δεσμά.

B2. Στα δύο κείμενα παρουσιάζεται η κατάσταση των ανθρώπων που ζουν σε μια ψευδή πραγματικότητα μέσα από μηχανισμούς συνεχούς προπαγάνδας και παραποίησης των γεγονότων. Και στο διδαγμένο κείμενο και στο παράλληλο, οι άνθρωποι έχουν εγκλωβιστεί σε αυτήν την ψευδή πραγματικότητα και στην 3 άγνοια («ήταν αναπόφευκτο... αρνιόταν την ύπαρξη της εξωτερικής πραγματικότητας») («ς οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει... εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾱν»)

Διαφορές:

- 1) Πλάτωνας: Οι αισθήσεις παραπλανούν Όργουελ: Οι αισθήσεις αποτελούν πηγή αλήθειας
- 2) Όργουελ: Ο υλικός (αισθητός) κόσμος αντιμετωπίζεται ως αληθινός Πλάτωνας: Ο αισθητός κόσμος είναι ψεύτικος
- 3) Οι δεσμώτες του Πλάτωνα είναι παθητικοί. Ο Όργουελ επιθυμεί να ελευθερωθεί.
- 4) Στον Όργουελ ο Γουίνστον συνειδητοποιεί την πραγματικότητα, οι δεσμώτες στον Πλάτωνα όχι. Αρκεί οι μαθητές/τριες να αναφέρουν μία μόνο διαφορά.

Παραπομπές:

Από το Διδαγμένο κείμενο: Πλάτωνας:

- «Ἴδὲ γὰρ... περιάγειν»
- «φῶς... δεικνύασιν»
- «τούς γὰρ τοιούτους... προσπιπτούσας»
- «Εἰ οὖν διαλέγεσθαι... ὀρῶεν»

Από το παράλληλο κείμενο:

- «Στο τέλος το Κόμμα... κοινή λογική»
- «Το κόμμα σου ἔλεγε... ματιών σου»
- «Ο υλικός κόσμος υπάρχει... προς το κέντρο της γης»

- «Με την αίσθηση... ακολουθούν»

B3.

1. οισοφάγο
2. φόρος
3. φορέματα / πανωφόρια
4. φέρσιμο
5. φερέφωνό (της)

B4.

- 1- Λάθος
- 2- Λάθος
- 3- Σωστό
- 4- Σωστό
- 5- Λάθος

Γ1. Και συχνά γυρνούσε και κοιτούσε τον εαυτό της και εξέταζε αν και κάποιος άλλος την έβλεπε και πολλές φορές έριχνε το βλέμμα της και στη δική της τη σκιά. Και όταν έφθαναν πιο κοντά στον Ηρακλή, εκείνη που είπαμε πρώτη, προχωρούσε με τον ίδιο ρυθμό/τρόπο, ενώ η άλλη, επειδή ήθελε να προλάβει/να φτάσει πρώτη, έτρεξε προς τον Ηρακλή και του είπε : «Σε βλέπω Ηρακλή να απορείς ποιον δρόμο στη ζωή σου να πάρεις. Εάν, λοιπόν, κάνεις εμένα φίλη θα σε οδηγήσω στον πιο ευχάριστο και εύκολο δρόμο της ζωής (θα έχεις μια ζωή ευχάριστη και εύκολη) και όλα όσα είναι ευχάριστα θα γευτείς και θα ζήσεις χωρίς καμιά δυσκολία».

Γ2. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Στο απόσπασμα ο σοφιστής Πρόδικος περιγράφει με γλαφυρό τρόπο την Αρετή και την Κακία, τις οποίες συνάντησε ο Ηρακλής. Αρχικά, αναφέρει ότι και οι δύο γυναίκες είναι ψηλές και επιβλητικές (μεγάλας), ενώ στη συνέχεια παρουσιάζει τα αντίθετα χαρακτηριστικά τους. Συγκεκριμένα, η Αρετή περιγράφεται με ωραία εξωτερική εμφάνιση και χαρακτηριστικά που ταιριάζουν σε ελεύθερο άνθρωπο· έχει ευπρέπεια και ελεύθερη, αρχοντική φύση («εὐπρεπὴ τε ἰδεῖν καὶ ἐλευθέριον φύσει»). Επιπλέον, παρουσιάζεται με βλέμμα γεμάτο συστολή (τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ), παράστημα που το διέκρινε η σύνεση και η εγκράτεια («τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη») και ντυμένη στα λευκά που συμβολίζουν την αγνότητά της («ἐσθῆτι δὲ λευκῇ»). Από την άλλη, η Κακία είναι χυμώδης, καλοθρεμμένη («τὴν δ' ἐτέραν τεθραμμένην»), επιτηδευμένα περιποιημένη, ώστε να φαίνεται πιο λευκή και πιο ροδαλή

από ό,τι ήταν στην πραγματικότητα («κεκαλλωπισμένην δέ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι») και στητή, έτσι ώστε να φαίνεται ψηλότερη («τὸ δὲ σχῆμα ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι»). Τέλος, εμφανίζεται με επίμονο βλέμμα («τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα») και ντυμένη με διάφανα ρούχα («ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμπει»), χαρακτηριστικά που φανερώνουν την προκλητικότητά της.

Γ3. α. γυναικός Φύσεως σώματος καθαρότητος

Γ3. β. φάνηθι / μειζόνων / ὀψομένη / ἐπεσκόπει / ἀγάγωμεν / οὐδεμιᾶ /

Γ4. α. ἰδεῖν : τελικό απαρέμφατο ως απαρέμφατο της αναφοράς από το «εὐπρεπῆ» τῆς φύσεως : γενική συγκριτική από τη λέξη «ὀρθοτέραν» τῷ Ἡρακλεῖ : αντικείμενο στο απαρέμφατο «προσδραμεῖν» ἀποροῦντα : κατηγορηματική μετοχή από το αἰσθησης ρήμα «Ὀρῶ» φίλην : κατηγορούμενο στο αντικείμενο ἐμὲ από τη μετοχή «ποιησάμενος» (το ποιῶ λειτουργεῖ ως μεταβατικό/εκλογής ρήμα) τῶν χαλεπῶν : γενική αντικειμενική από το (στέρησης σημαντικό) επίθετο «ἄπειρος»

Γ4. β. εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾷται : δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση ολικῆς ἀγνοίας, μονομελῆς. Εισάγεται με τον σύνδεσμο εἴ και εκφέρεται με οριστική «θεᾷται» για να δηλώσει το πραγματικό. Λειτουργεῖ ως αντικείμενο στο απαρέμφατο «ἐπισκοπεῖν».